

LA FALSA DISJUNCIÓ

Si la teva xicota et pregunta: “*m’estimes?*” pots respondre amb un sí o un no. I si et vols fer l’interessant també pots dir-li “potser”; però llavors hi ha el perill que ella et torni a preguntar: “potser sí o potser no?”, en un intent de combatre la vaguetat característica del llenguatge natural -i de pas tenir una guia per a l’acció futura i saber com gestionar la vostra relació. Però si et preguntés: “*¿em regales un diamant o un cotxe?*”, et trobaries davant un exemple de *falsa disjunció*.. Segurament és que dona per suposat que tu l’estimes, que tens pasta gansa i que ella s’ho mereix. Cap d’aquestes tres pressuposicions és avaluable per procediments de lògica (perquè demana una experiència prèvia). En tot cas, a més, la pregunta està mal plantejada.

Les falses disjuncions estan pensades per no deixar sortida a la víctima d’una interrogació. Teòricament es podria triar entre dues alternatives però es tracta d’una llibertat il·lusòria. Tant li fa el que es tria. Fent-te la pregunta t’hauran portat de la mà a una resposta equívoca.

Argumentativament, si tens molts diners, ets extremadament generós i estàs molt enamorat, sempre podries donar una resposta magnànima a aquesta petició. “*¿Cari... per què m’has de preguntar si et regalaré un diamant ‘o’ un cotxe, per comptes de demanar-me un diamant ‘i’ un cotxe?*” Un terme no exclou l’altre. Sempre es podria respondre que els volem tots dos, o fins i triar tot una tercera opció. La disjunció és tramposa. Simplement, les opcions que es presenten no són excloents i, per tant, estan mal plantejades. Hi ha disjunció entre estar viu i estar mort (o entre ser verge o no ser-ho, o entre tenir fills i no tenir-ne); fins i tot n’hi hauria entre prendre cafè o te (cal ser molt barroer per prendre’ls tots dos alhora); però no n’hi ha entre regalar un diamant o un cotxe.

Entre blanc i negre es troben molts grisos i ningú està obligat a ser del Barça o del Madrid. Hi ha moltes opcions que no passen per cap des dos termes de la falsa disjunció. En tot cas, el més habitual és que quan t’ofereixen una falsa disjunció, realment l’alternativa no sigui tal. Tan se val si li regales un diamant o un cotxe. En tots dos casos les conseqüències seran, si no idèntiques, com a mínim similars. En totes dues circumstàncies el teu compte corrent patirà una seriosa mancança. És quasi com dir-te si vols sopa de pa o pa amb sopa.

Hi ha molts exemples de falsa disjunció que cal evitar. Preguntes com, per exemple, “ets de dretes o d’esquerres?”, “pagues en efectiu o amb targeta?”, o “t’agrada el mar o la muntanya”, no són disjunctives. Es pot ser de dretes en uns temes i d’esquerres en un altre, o pagar una part en efectiu i una altra amb targeta, o anar de vegades al mar i altres a la muntanya. És un parany argumentatiu greu reduir a només dues opcions les preguntes que poden tenir respostes múltiples.